

Biblioteksplan

för Uddevalla kommun

2016-2020

Antagen av kommunfullmäktige 2016-03-09

Innehåll

Inledning	3
1. Uddevallas vision	4
2. Omvärldens påverkan	4
Nationell och internationell påverkan	4
Regional påverkan.....	5
Lokal påverkan.....	5
3. Syfte	5
3.1 Bibliotekens roll i samhällsutvecklingen och färdriktningen 2016-2020.....	5
Gemensam färdriktning.....	7
Folkbibliotekens färdriktning.....	7
Skolbibliotekens färdriktning.....	8
4. Nämnderna strategiarbete	8
5. KommunikERING av dokumentet	8
6. Uppföljning och utvärdering	9
7. Revidering	9
8. Bilagor	9

Inledning

Biblioteket är till för alla. Ett demokratiskt hjärta mitt i samhället, mitt i skolan. En mötesplats att användas av alla, fritt tillgänglig och kostnadsfri. En symbol för det fria, öppna kunskapssamhället, för allas rätt till fri tillgång till litteratur, information och yttrandefrihet.

Biblioteksplanen ska ses som ett policydokument som belyser bibliotekens roll i samhällsutvecklingen och beskriver färdriktningen för Uddevallas bibliotek 2016-2020. Planen tar avstamp i bibliotekslagen som lyfter fram kunskapsförmedling, fri åsiktsbildning och litteraturens ställning. Bibliotekslagen pekar ut prioriterade grupper och efterlyser ett bredare samarbete mellan bibliotek och andra verksamheter och aktörer.

Eftersom Uddevalla kommuns bibliotek hanteras av två olika huvudmän och har olika inriktning som skolbibliotek och folkbibliotek skiljer sig huvuduppgifterna åt. Trots detta finns i förslaget till biblioteksplan ett antal gemensamma färdriktningar framtagna och en gemensam tolkning av kommunens vision.

Annelie Högberg

Ordförande Kultur och fritidsnämnden

Cecilia Sandberg

Ordförande Barn och utbildningsnämnden

1. Uddevallas vision

Arbetet med biblioteksplanen utgår från Uddevallas vision *Uddevalla - Hjärtat i Bohuslän Liv, Lust och Läge ger livskvalitet*

För biblioteken innebär det att:

- Biblioteken står för demokrati, jämlikhet och mångfald
- Biblioteken är fantasins obegränsade rum
- Biblioteken finns där människor är

Biblioteksplanen bygger på Uddevalla kommuns strategiska plan 2015-2018 och de prioriterade områdena som har beslutats av Kommunfullmäktige.

2. Omvärldens påverkan

Nationell och internationell påverkan

Kommuner och landsting ska anta en biblioteksplan för sin verksamhet på biblioteksområdet enligt bibliotekslagen¹.

Bibliotekslagen definierar tydligt bibliotekens viktiga samhällsfunktion. I den slås fast att biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska också främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och anpassas efter användarnas behov och förutsättningar. Folk- och skolbibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga, människor med funktionshinder, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Folkbiblioteken ska främja barns och ungas språkutveckling och stimulera till läsning.

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska enligt bibliotekslagen och skollagen ha tillgång till skolbibliotek². Elever ska enligt Skolinspektionen ha tillgång till skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan. Skolbiblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Skolverket definierar ett skolbibliotek som en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställts till

¹ Bibliotekslagen 2013:801

² Skollag 2010:800 kap 2§36

elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbiblioteket är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.³

Andra viktiga utgångspunkter är följande internationella styrdokument:

- UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest⁴
- FN:s Barnkonvention⁵

Kungliga Biblioteket har påbörjat ett arbete med att ta fram en nationell biblioteksstrategi. Denna strategi kan komma att påverka uppdrag och verksamheter på lokal nivå.

Regional påverkan

Västra Götalandsregionens regional biblioteksplan 2016-2019 är under framtagande. Denna plan kan komma att påverka uppdrag och verksamheter på lokal nivå.

Lokal påverkan

Biblioteksplanen berör samtliga prioriterade områden från strategisk plan 2015-2018:

- En jämlik skola
- Ett levande centrum
- Ett rikt kultur- och fritidsliv
- Goda förutsättningar för näringslivsutveckling
- Förebyggande arbete
- Ekologiskt hållbar utveckling
- Attraktiv arbetsgivare
- Resurseffektivitet

Andra styrdokument som påverkar biblioteksplanen lokalt är reglementen, kulturpolitiska mål, respektive nämnds styrkort och ungdomsplanen.

3. Syfte

Syftet med Uddevalla kommuns biblioteksplan är att belysa bibliotekens roll i samhällsutvecklingen och beskriva färdriktningen för Uddevalla kommuns bibliotek 2016-2020.

3.1 Bibliotekens roll i samhällsutvecklingen och färdriktningen 2016-2020

Förändringar i omvärlden påverkar både vårt samhälle och enskilda individer i en snabb takt. Biblioteken förändras i takt med utvecklingen. Genom att koppla bibliotekens roll i samhället

³ Skolverket. Juridisk rådgivning. Skolbibliotek juni 2015.

http://skolverket.se/polopoly_fs/1.172929!/Menu/article/attachment/Skolbibliotek20150623.pdf

⁴ UNESCO. Bibliotekens internationella manifest 2014.

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>

IFLA = International Federation of Library Associations

⁵ FN:s Barnkonvention. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#short>

till de prioriterade områdena i strategisk plan förtydligas viktiga arbetsområden för biblioteken.

3.2.1 Omvärldsanalys

Förändrade krav på välfärden. Invånare har ökade och helt nya krav på välfärden. Från att människor tidigare konsumerat vill man nu i allt större grad vara medskapare⁶. Det innebär att användarnas relation till biblioteken förändras och ställer ökade krav på samverkan och verksamhetsutveckling. Många har behov av nya platser för att umgås, arbeta, studera mm⁷. För detta måste det finnas lokaler i samhället som är öppna, tillgängliga och kan användas för olika ändamål. Det finns få offentliga miljöer i samhället där människor bara kan få vara utan motprestationer.

Ökad polarisering av inkomster, hälsa och åsikter. Runt om i världen ser vi hur konflikter mellan människor fördjupas. Demokrati och yttrandefrihet sätts under press och människor som står upp för de demokratiska värdena hotas. Många grupper i samhället har inte heller möjlighet att själva införskaffa eller hitta efterfrågade medier av ekonomiska eller andra skäl. Kunskapsklyftorna kommer att öka⁸ och bland annat PISA-rapporten larmar om försämrad läsförståelse hos barn och unga.⁹ Tillgång till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning är viktiga funktioner för att för att invånare ska kunna vara delaktiga i samhällslivet.¹⁰

Världens ökade globala sårbarhet i form av konflikter, klimatförändringar och flyktingströmmar förändrar och förnyar vårt lokalsamhälle och skapar behov av litteratur och information på fler språk. Nya arbetsmetoder krävs för att nå nya grupper av människor och de invånare som idag inte tar del av de demokratiska möjligheter som finns i vårt samhälle.

Allt fler medborgare är ständigt uppkopplade och använder de digitala, ofta sociala arenorna istället för eller som komplement till den fysiska arenan. Även på digitala arenor krävs en närvaro och kompetens. Kännedom om hur informationsteknik kan användas för informations-, litteratur- och kunskapsinhämtning blir en allt viktigare uppgift. Digitalt utanförskap (oförmåga att ta del av samhällets digitala tjänster) är för många en realitet¹¹. Nya medier och kanaler för information kräver nya sätt att ta till sig information, både när det gäller teknik och metod. För att möta behovet krävs investeringar i ny teknik, kunskap och fortbildning.

3.2.2. Roll i samhällets utveckling

Biblioteken ska vara tillgängliga och relevanta för alla. Öppenhet, möjlighet till delaktighet och medverkan skapar social sammanhållning och bättre folkhälsa.¹² För att möta nya krav på medskapande och delaktighet bjuds användarna in på olika sätt för att själva bli aktörer och skapa verksamhet. Genom bibliotekens utbud av medier och tjänster skapas ett rikt kultur- och fritidsliv. Biblioteken bidrar genom sin verksamhet, samverkan med andra aktörer och sina lokaler till en levande miljö i centrum. Biblioteken är neutrala platser, ingen behöver

⁶ Bibliotek i nationens tjänst. Slutrapport. Kairos Futures

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ PISA, <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

¹⁰ För det demokratiska samhällets utveckling, Svensk biblioteksforening.

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2015/04/FOR-DET-DEMOKRATISKA-SAM-UTSKRIFT.pdf>

¹¹ <http://www.soi2014.se/internets-spridning-har-inte-helt-stannat-opp/anvandning-av-internet/>

¹² Taking a participatory approach to development and better health,

http://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/who_rs_-_final_sept-2015.pdf

riskera att bli ifrågasatt varför de är där. Biblioteksrummet är en viktig arena för att få vara i ett socialt sammanhang. Allmänheten har ett högt förtroende för biblioteken¹³, ett förtroende som behöver förvaltas och utvecklas.

För att motverka polariseringen och främja demokrati arbetar biblioteken för fri åsiktsbildning och yttrandefrihet genom att erbjuda verksamhet och medier som är anpassade efter de behov av kunskap, information och upplevelser som människor har. Bibliotekens utbud av media ska vara kvalitativt och tillgängligt, det läsfrämjande arbetet och kunskapsförmedlingen ska bidra till folkbildning, det livslånga lärandet och till en jämlik skola, vilket också ger goda förutsättningar för näringslivsutveckling. Bibliotekens läsfrämjande arbete syftar till att öka läsförståelsen, inspirera och skapa lust till berättelser och läsande. Biblioteken stöder lärandet och är tätt ihopkopplat med kunskap i livets olika skeenden och åldrar. Barn och unga är en prioriterad grupp både i bibliotekslag och lokala styrdokument.

Biblioteken ska verka för ökad kännedom om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Nya medieformat utökar bibliotekens innehåll och vidgar bibliotekens uppgifter. Den digitala delaktigheten och förmågan att bedöma och kritiskt granska information är en av bibliotekens uppgifter. Teknik och digitala tjänster utvecklas i snabb takt och för att biblioteken ska kunna hålla jämna steg med utvecklingen krävs investering i både ny teknik och kunskap.

Biblioteket är en lärande organisation där personalens kompetensutveckling är en förutsättning för att kunna fortsätta vara en aktiv del i samhällsutvecklingen.

Bibliotekens verksamhet är av tradition ekologiskt hållbar och ny teknik kan ge fler möjligheter att arbeta resurseffektivt.

3.2.3 Bibliotekens färdriktning 2016-2020

Utifrån *visionen*, omvärldsanalysen och de prioriterade områdena har tre färdriktningar arbetats fram som tillsammans pekar ut riktningen för bibliotekens verksamheter under perioden 2016-2020. Den första gäller för samtliga bibliotek i Uddevalla kommun, den andra berör folkbiblioteken i synnerhet, och den tredje berör främst skolbiblioteken.

Gemensam färdriktning

Biblioteken är redskap - genom livets skeden - för alla att använda när som helst.

Biblioteksanvändandet ökar för varje år. Biblioteken bidrar till livslångt lärande, bildning och delaktighet. Det är enkelt för alla att ta del av litteratur, information och aktiviteter.

Biblioteken gör berättelser tillgängliga och håller språken levande. Möten skapar broar inom och mellan människor. Här finns plats för kreativitet och utveckling.

Medarbetarnas kompetens och omvärldsbevakning säkerställer kvalitet, god service och gott bemötande.

Folkbibliotekens färdriktning

Biblioteket är en del i det demokratiska samhället och ett forum för kunskapsförmedling, information och fri åsiktsbildning.

¹³ Höglund, Lars & Wahlström, Eva (2015) Stöder digitaliseringen biblioteksanvändningen? Ur Fragment. Göteborgs universitet: SOM-institutet

Folkbiblioteket är en naturlig mötesplats för alla. Det är enkelt att besöka både fysiskt och digitalt.

Biblioteket skapar lust kring litteratur, läsande och berättande. I bred samverkan skapar vi tillsammans ett bibliotek att upptäcka, uppleva, skapa och vara delaktiga i.

Skolbibliotekens färdriktning

Alla elever har tillgång till god skolbiblioteksverksamhet med stöd av fackutbildade bibliotekarier.

Skolbiblioteken tar aktiv del i det pedagogiska arbetet för att bidra till elevernas måluppfyllelse i alla ämnen.

Skolbiblioteken spelar en viktig roll för att stimulera elevernas lust till läsning och litteratur. Skolbiblioteken fördjupar elevernas medie- och informationskompetens för ökad delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

4. Nämnderna strategiarbete

Nämnderna arbetar fram strategier i sina styrkort med utgångspunkt i biblioteksplanen.

Barn och utbildningsnämnden samt Kultur och fritidsnämnden bör i sitt strategiarbete särskilt beakta:

Samverkan mellan de olika biblioteken

Kultur och fritidsnämnden bör i sitt strategiarbete särskilt beakta:

Biblioteket som demokratisk mötesplats och samhällsresurs

Bibliotekens roll som läsfrämjare främst för barn och unga

Samarbete med andra aktörer

Bibliotekens strategiska placering

Teknikens roll i bibliotekens utveckling

Barn och utbildningsnämnden bör i sitt strategiarbete särskilt beakta:

Skolbibliotekens roll i lärandeprocessen

5. KommunikERING av dokumentet

Biblioteksplanen skickas till kultur och fritidsnämnden samt barn och utbildningsnämnden för att användas som underlag vid den årliga budget och planeringsprocessen och i arbetet med nämndernas internbudget och verksamhetsplan. Planen skickas till övriga nämnder för kännedom.

6. Uppföljning och utvärdering

Bibliotekschefen äger dokumentet och håller i uppföljning och utvärdering. Uppföljning av nämndernas strategier sker årligen inom ramen för ordinarie styr- och ledningssystem. En arbetsgrupp med representanter från de två förvaltningar som tagit fram biblioteksplanen tillsätts i samband med uppföljning och utvärdering. Bibliotekschef är sammankallande.

7. Revidering

Dokumentet ska revideras senast inom 5 år i dialog med förvaltningarnas kontaktpersoner för biblioteksplanarbetet.

8. Bilagor

Bilaga. Förslag på aktiviteter kopplade till bibliotekens strategiarbete.

Besöksadress:
Varvsvägen 1

Postadress:
Uddevalla kommun
451 81 Uddevalla

Telefon: 0522-69 60 00
www.uddevalla.se

Bilaga

Förslag på aktiviteter kopplade till bibliotekens strategiarbete.

Dessa förslag är framtagna utifrån de olika uppdrag som biblioteken har och utgör ett stöd för förvaltningarnas biblioteksverksamheter och genomförande av biblioteksplanen. För folkbiblioteket är förslagen på aktiviteter framför allt ett resultat av den fokusgrupp som medverkat.

Gemensamma aktiviteter

Folk- och skolbiblioteken fördjupar samarbetet för att utveckla verksamheterna.

Grundskolebibliotekets aktiviteter

Grundskolans centrala skolbiblioteksorganisation består av fackutbildade bibliotekarier som arbetar med att stödja och utveckla skolornas biblioteksverksamhet. Insatser görs huvudsakligen inom områdena skolbiblioteksutveckling, lässtimulans och medie- och informationskompetens och syftar till att öka elevernas måluppfyllelse i alla ämnen.

Arbetet sker i nära samverkan med skolornas pedagoger och annan personal, det förändras och utvecklas utifrån hur behoven ser ut. Insatserna görs på olika nivåer – direkt till elever, till pedagoger, till den enskilda skolenheten samt på övergripande nivå inom grundskolan.

Den centrala skolbiblioteksorganisationen inom grundskolan utvärderas kontinuerligt för att arbetet ska utvecklas vidare.

Gymnasiebibliotekets aktiviteter

Gymnasiebiblioteket är en del i utbildningsväsendet och strävar efter att vara ett pedagogiskt och didaktiskt centrum i samverkan med pedagoger, skolläring och elever. Insatser görs huvudsakligen inom områdena lässtimulans och medie- och informationskompetens och syftar till att öka elevernas måluppfyllelse i alla ämnen.

Biblioteket erbjuder och synliggör ett aktuellt och relevant medieutbud, samt undersöker möjligheterna att även utanför skolans nätverk tillgängliggöra fler databaser som skolan abonnerar på.

För att främja utvecklingen sker kontinuerlig utvärdering av verksamheten.

Folkbibliotekets aktiviteter

Arbetar läsfrämjande samt erbjuder aktuella medier på de språk som efterfrågas.

Vidareutvecklar och tar fram rutiner för samverkan med andra aktörer.

Utvecklar olika former av mobila bibliotek och hittar nya vägar för marknadsföring.

Tar till vara invånarnas egna initiativ att själva vara aktörer i biblioteksverksamheten.

Utvecklar bibliotekets e-tjänster och fortsätter den utveckling av självbetjäning som påbörjats.

Utredar förutsättningarna för stadsbibliotekets placering samt bevakar och utreder filialernas roll och placering.